

Geroepen worden

*Ik antwoord op
wat U in mijn hart
hebt gelegd'*

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP

*een deeltijdsopleiding met een eigen
aanbod aan hen die vanuit hun beroep
priester of diaken willen worden*

Informatie: Priester- en Diakenopleiding Bovendonk
Hofstraat 8 · 4741 AK Hoeven · Telefoon: 0165-504277
E-mail: secretariaat@bovendonk-opleidingen.nl
Website: www.bovendonk-opleidingen.nl

Katholiek Nieuwsblad voor nú en in de toekomst!

25 JAAR
**Katholiek
Nieuwsblad**
1983 - 2008

- Ja, ik wil een abonnement op het weekblad Katholiek Nieuwsblad en betaal voor het **eerste jaar de actieprijs** van € 87,- en krijg dus € 18,50 korting. (voor Nederland en België normaal € 105,50, overige landen op aanvraag).
- Ja, ik wil een abonnement op het weekblad Katholiek Nieuwsblad en betaal voor het eerste **halfjaar de actieprijs** van € 47,- en krijg dus € 7,- korting.
- Ja, ik wil vrijblijvend kennismaken en ontvang graag een **proefabonnement** van acht weken (8 nummers) op Katholiek Nieuwsblad voor € 15,-.

Achternaam: _____ m/v Voorletters: _____

Adres: _____

Postcode/Woonplaats: _____

Telefoon: _____ Geb.dat.: _____

Doe de bon in een gefrankeerde envelop en stuur deze naar:
Katholiek Nieuwsblad, Postbus 1270, 5200 BH 's-Hertogenbosch.
Bellen kan ook: 073 - 750 23 15.

www.katholiekniewsblad.nl

Uitvaartverzorging van Gemert

Heuvelstraat 181, 4812 PJ Breda
tel: 076 - 521 28 68
www.gemert-uitvaart.nl

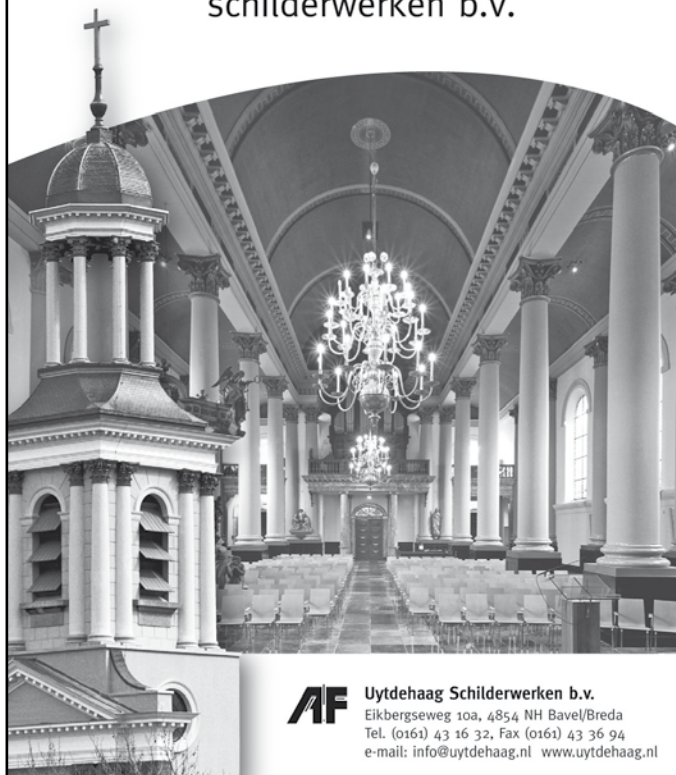
Dag en nacht bereikbaar

Voor een persoonlijke verzorging
van crematie of begrafenis.

Vraag ons gratis
informatiepakket aan.

Uw wens ... onze zorg

Uytdehaag schilderwerken b.v.

AF

Uytdehaag Schilderwerken b.v.

Eikbergseweg 10a, 4854 NH Bavel/Breda
Tel. (0161) 43 16 32, Fax (0161) 43 36 94
e-mail: info@uytdehaag.nl www.uytdehaag.nl

Dit magazine is een uitgave van het bisdom Breda. Het verschijnt als kwartaalblad. Een individueel postabonnement is mogelijk tegen betaling van een bijdrage voor de verzend- en administratiekosten. Het blad is gratis.

Stuur voor een postabonnement voor 2008 een e-mail naar: magazine@bisdombreda.nl en maak ten minste € 10,- over op girorekening 1066316 t.n.v. Uitgeverij bisdom Breda, o.v.v. postabonnement magazine, postbus 90.189, 4800 RN Breda. Of bel T 076 5223444. Nummers worden toegestuurd na ontvangst van uw betaling.

Redactie

Monique van Delft,
Peter Hoefnagels,
Hans de Jong,
Frank van der Linden,
Daphne van Rosendaal
(hoofdredacteur).

Beeld/fotografie

I. Bertens (p. 1, p. 10)
J. Wouters (p. 13, p. 17, p. 21)
M. de Jong-Smits (p. 19)
Overig: Brainstorm & Concept
en bisdom van Breda

Adres redactie

E magazine@bisdombreda.nl
T 076 5223444
F 076 5216244
Postbus 90189
4800 RN Breda

Advertentieverkoop

Acta Uitgeversorganisatie
E info@actauitgevers.nl
T 0475 463465
Postbus 7160
6050 AD Maasbracht

Vormgeving en druk

Brainstorm & Concept, Breda

Issn nummer: 1874-0480

Priesters en diakens op www.roeping.nu 'rolmodel'	4
'Breng het tot een antwoord'	5
Gedragen door de gemeenschap	7
<i>Diaken Vincent de Haas</i>	8
<i>Priester Paul Verbeek</i>	9
De roeping van iedere gelovige	10
Vrijwillig in de gevangenis	11
<i>Interview Emmy Verschueren</i>	
Bovendonk uniek opleidingsinstituut	12
Symposium opent jubileumjaar Bovendonk	16
Zoektocht naar God	18
<i>Interview Lenie Robijn</i>	
Roepingenpastoraat in de parochie	20
<i>Bisschop Van den Hende</i>	22
Vraag en antwoord	24
<i>Quick test en slow test op www.roeping.nu</i>	

Van de redactie

Vanwege het 25-jarige jubileum van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk (1983-2008) start het bisdom van Breda een wervende informatiecampaagne rond de roeping tot priester of diaken.

Er werd een speciale website ontwikkeld op www.roeping.nu met daarop interviews met priesters en diakens en de bisschop van Breda. Bisschop Van den Hende: "We zijn een levende Kerk, die ook in deze eeuw nieuwe mensen nodig heeft die ja zeggen op Gods roepstem. Mogen we daar met de interviews op de website aanleiding toe geven."

Daarnaast werd dit magazine gemaakt met als thema 'Geroepen worden'. God roept mensen in het bestaan en nodigt mensen uit met Hem op weg te gaan. Geroepen worden en antwoord geven. Vandaar het thema van de campagne 'Ik antwoord op wat U in mijn hart hebt gelegd'.

Priesters en diakens op www.roeping.nu 'rolmodel'

In de campagne over roeping van het bisdom Breda speelt de website www.roeping.nu een centrale rol. Twee priesters, twee diakens en de bisschop van Breda vertellen in gefilmde interviews over hun roepingverhaal aan de hand van het thema 'Ik antwoord op wat U in mijn hart hebt gelegd'.

De website is gemaakt naar aanleiding van het jubileum van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk. De geïnterviewde mensen zijn daarom priesters en diakens van het bisdom Breda en de bisschop van Breda. Alle geïnterviewden zijn op enigerlei wijze verbonden of verbonden geweest aan de Priester- en diakenopleiding Bovendonk: de deken van Zeeland Paul Verbeek, deken van dekenaat De Baronie Wiel Wiertz, diaken Peter Hoefnagels (dekenaal coördinator van dekenaat Het Markiezaat) en diaken Vincent de Haas (werkzaam in de parochie Breda-Oost en Teteringen).

Ieder wordt geroepen

Roeping wordt gericht in eerste instantie tot alle gelovigen. Iedereen is geroepen de weg van geloof te gaan. Vanaf de geboorte wordt een mens uitgenodigd tot een dialoog met God, de bron van zijn leven. God roept mensen, in alle vrijheid, en Hij maakt zich bekend in de woorden van de heilige Schrift, in de persoon van Jezus Christus, in kracht van de heilige Geest. Abraham wordt in de Bijbel geprezen om zijn grote geloof. Hij ging op weg met God. En Maria antwoordt in geloof op de aankondiging door de engel met de woorden "Mij geschiede naar uw woord". Ieder mag deze weg van geloof gaan en ja-zeggen op de roepstem van God. Daarbij zal zich bij sommigen de vraag aandienen of het ambt van

priester of diaken de weg is om te gaan, of de weg van het religieuze leven. Dit zijn de specifieke roepingen die de Kerk kent, zoals ook het huwelijk. Anderen zullen de weg gaan als pastoraal werk(st)er in de Kerk, of in het maatschappelijk leven, als vrijwilliger in de Kerk in pastoraat of bestuur, liturgie of diaconie.

Rolmodellen

De website www.roeping.nu heeft iedereen iets te bieden. De geïnterviewden vertellen hún verhaal, het antwoord dat zij geven. Die verhalen willen aanzetten tot nadenken over het antwoord dat een bezoeker van de site zelf kan geven. Ook een quick test en een slow test op de site helpen daarbij (zie p. 24-25). Vroeger hadden veel mensen een heeroom of 'tante zuster' in de familie, of een religieus in de missie. Ook hadden religieuzen veel scholen. Maar jongere generaties ontmoeten nauwelijks nog kerkelijke mensen op die vanzelfsprekende manier van vroeger. De website www.roeping.nu kan in die zin het eerste persoonlijke contact van vroeger 'vervangen'. De geïnterviewde priesters en diakens zijn 'rolmodellen' die met hun verhaal bezoekers van de site willen aanzetten tot nadenken over de vraag naar het geloof in het eigen leven.

Persoonlijk contact

Internet kan nooit in de plaats komen van persoonlijk contact. Bezoekers van de site die eens door zouden willen praten over vragen waarmee ze rondlopen worden daarom doorverwezen naar de Priester- en diakenopleiding Bovendonk. Daar kan een gesprek plaatsvinden, of worden doorverwezen naar pastorale beroepskrachten in parochies, of naar bijvoorbeeld een theologieopleiding.

Daphne van Rosendaal

Zie p. 24-25 voor de quick test en de slow test op de website www.roeping.nu

'Breng het tot een antwoord'

Op de website www.roeping.nu zijn priesters en diakens van het bisdom Breda geïnterviewd en bisschop Van den Hende. Zij doen hun verhaal over hun band met God en over hun jawoord op zijn roepstem. De bisschop van Breda spreekt daarnaast in een aparte video de bezoeker van de site direct aan.

“**G**ods roepstem hoor je niet altijd gelijk als een donderslag bij heldere hemel. Die moet vaak rijpen in je leven. Geroepen worden door God vraagt van ieder een eigen antwoord. Een jawoord dat bij je past, en dat niet alleen iets voor jezelf betekent, maar ook voor de Kerk waarin je wilt werken.

De priesters en diakens die geïnterviewd zijn voor de website zijn samen met de pastorale werkers en werksters en de vrijwilligers de Kerk van Breda, in de vele parochies die ons bisdom kent. In die parochies hebben wij priesters en diakens nodig om de roepstem van de Heer ook hoorbaar te maken in onze dagen. Wanneer zij ja zeggen is het ook ja zeggen tegen de Kerk, is het ook ja zeggen tegen de mensen die in geloof mogen groeien en die samen een teken van Gods aanwezigheid in de wereld mogen zijn.

Ik hoop dat de getuigenissen van de priesters en diakens die geïnterviewd zijn indruk maken. Niet in de zin van ‘moet je toch eens horen hoe geweldig’, maar wel in de zin van: Is deze vraag die God aan hen gesteld heeft misschien ook de vraag die bij mij binnenkomt en zou ik daar niet over door moeten praten? Zou ik daar niet meer over moeten bidden? En zijn er misschien mensen die me kunnen helpen om die vragen van God ook in mijn leven tot een antwoord te brengen?

Geroepen worden door de Heer betekent dat je het de moeite waard vindt om Hem in jouw leven alle ruimte te geven. Niet alleen voor jezelf, maar ook om zijn liefde, die je van Hem mag ontvangen, te delen met de mensen die op je weg komen. In de Kerk en daarbuiten.

Roeping is Gods eigen initiatief. Hij roept en legt in ons hart wat Hij voor ons de weg ten leven vindt.

Roepingenzondag

Iets in je hart leggen wil zeggen dat Hij een opdracht geeft. Voor sommigen kan dat betekenen om priester of diaken te worden. Ik wil je graag aansporen om in je hart te zien of God op die manier met je bezig is, of Hij een plan met je heeft om als priester of diaken in Gods Kerk zijn instrument te zijn.

Het is een vraag die niet altijd tot hetzelfde antwoord leidt. Misschien kom je tot de conclusie dat God iets anders van je vraagt. Een ander antwoord dat meer bij je past, dat beter bij je hoort.

Maar de vraag stellen is het allereerste. God roept. En wie Hij tot priester of diaken roept willen wij uitnodigen om zich daarin te verdiepen. Door studie, door persoonlijke ontwikkeling, door stage en door begeleiding.

Gods roepstem geeft niet alleen een opdracht. God is ook degene die ons kracht geeft om het te volbrengen, om er aan te gaan staan. Om het vuur van de Geest zo te ontvangen dat het vruchtbaar wordt in de Kerk en daarbuiten.

Geroepen worden is niet statisch, van ik heb het of ik heb het niet. Het is antwoord geven op je levensweg. Met God op tocht gaan als bondgenoot, als begin en einde van je bestaan.

Geroepen worden en antwoord geven, elke dag opnieuw. In de overtuiging dat God ons helpt te antwoorden en dat Hij ons helpt om voor anderen van grote betekenis te zijn in zijn Naam: Jezus Christus. Hém mogen we navolgen. Op Hém mogen we lijken. Naar Hém zijn we genoemd.

Ik wens je veel succes met het nadenken over deze vragen en ook veel succes met het levensproject dat God in je hart legt. Moge het zo zijn dat God je steeds meer nabij komt en dat je steeds meer in je woorden, in wat je doet en wat je zegt zijn leven mag weerspiegelen.

We zijn een levende Kerk, die ook in deze eeuw nieuwe mensen nodig heeft die ja zeggen op Gods roepstem. Mogen we daar met de interviews op de website aanleiding toe geven. En mogen we je uitnodiging om daar meer over na te denken, het in gebed te brengen en na te gaan of je geloof in God je tot een stap of een antwoord kan brengen.”

Bekijk het volledige filmfragment op www.roeping.nu

Paus Paulus VI stelde in 1964 roepingenzondag in. Deze zondag was bedoeld om te bidden voor roepingen tot het priesterschap en het religieuze leven.

Elk jaar viert de Kerk roepingenzondag op de vierde zondag van Pasen. De dag valt in april of mei. Op roepingenzondag leest de Kerk in de eucharistieviering uit het evangelie van de Goede Herder (Joh. 10). Jezus Christus is de Goede Herder bij uitstek. Hij kent zijn schapen niet alleen, maar geeft ook voor hen zijn leven.

Allen zijn geroepen om Hem te volgen, en priesters nemen in onze Kerk een speciale plaats in. Zij stellen Jezus Christus tegenwoordig door de verkondiging van het woord en de bediening van de sacramenten.

Elke christen is op basis van doopsel en vormsel geroepen te getuigen van het evangelie (gemeenschappelijk ofwel algemeen priesterschap). In zijn boodschap bij roepingenzondag 2008 verbindt de paus dat met passages uit de bijbelse heilsgeschiedenis, waarin blijkt dat God tevens mensen uitkiest om op een bijzondere manier leiding te geven aan en te zorgen voor het volk van God (ministerieel ofwel ambtelijk priesterschap). Jaarlijks publiceert de paus een boodschap voor roepingenzondag. Als je al deze boodschappen doorleest vind je in notendop een theologie van het ambt en het religieuze leven.

Soms wordt op roepingenzondag ook aandacht besteed aan het geroepen worden van diakens en pastoraal werkers of werksters.

Informatiedag

In het bisdom Breda is op Bovendonk jaarlijks een informatiedag voor mannen, jong en ouder, die interesse hebben in de opleiding en vorming tot priester of diaken voor het bisdom Breda.

In 2008 kreeg de informatiedag als thema mee ‘Arbeiders voor de oogst’. Het thema werd ontleend aan de boodschap van paus Benedictus XVI voor Roepingenzondag, waarin hij Matteüs 9,35-38 citeerde: “Toen sprak Hij tot zijn leerlingen: ‘De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig. Vraagt daarom de Heer van de oogst arbeiders te sturen om te oogsten.’”

In 2009 vindt de informatiedag plaats op zaterdag 18 april. Roepingenzondag valt in 2009 op 3 mei.

Gedragen door de gemeenschap

Een priester- en diakenopleiding moet worden gedragen door de gemeenschap: in gebed en door financiële bijdragen.

De opleiding Bovendonk is een kerkelijke opleiding en geen gesubsidieerde onderwijsinstelling van de overheid. Het opleiden van mensen is een kostbare aangelegenheid. De mensen die aan Bovendonk worden opgeleid doorlopen een stevig programma (zie p. 12-13).

Hoge eisen

Dat programma zet zo stevig aan om de studenten goed toe te rusten voor het dienstwerk dat ze op zich zullen gaan nemen in de Kerk. Bovendonk biedt daarom een degelijke deeltijdopleiding op HBO-niveau.

De studie en vorming tot priester of permanent diaken duurt zes jaar. Het stevige programma dat wordt aangeboden volgt uit de eisen die de Katholieke Kerk stelt aan de opleiding van priesters en diakens. Vier pijlers zijn daarin van belang: de persoonsvorming, de geestelijke vorming, de intellectuele vorming, en de beroepsvorming.

Priesters en diakens gaan met inzet van hun hele persoon de weg van God. Dat betekent dat studenten aan Bovendonk grote bereidheid moeten hebben om zichzelf te vormen, als instrument van God. Priester of diaken worden kan nooit een kwestie zijn van achterover leunen en denken: ik weet het allemaal wel, en wat heeft God het goed met mij getroffen.

Het opleiden van mensen is een belangrijke investering in de toekomst van de Kerk. Het gemeenschappelijk priesterschap van alle gelovigen op grond van het doopsel en het vormsel én het priesterschap van het gewijde ambt hebben elkaar nodig (Lumen Gentium 10).

Gebed

Niet alleen geld is van belang; ook gebed voor roepingen. Alles wat ons bezighoudt mogen wij in gebed voorleggen aan God. Dus ook de vraag om arbeiders die het dienstwerk in de Kerk op zich willen nemen. Het is belangrijk dat de Kerk als biddende gemeenschap dit verlangen onder woorden brengt. Al biddend kan ieder van ons tot een eigen, persoonlijk antwoord komen op de vraag: Waartoe heeft de Heer mij nodig? En: Welke talenten heeft Hij in mijn hart gelegd? Wat kan ik doen voor anderen in Christus' Naam?

Fonds opleiding priesters en diakens

Voor de opleiding van priesters en diakens is naast gebed ook geld nodig. Het bisdom heeft hiervoor het 'Opleidingsfonds priesters en diakens'. Uw gift ontvangen wij graag op banknummer 101051778 of giro 1066050 o.v.v. opleidingsfonds priesters en diakens.

“Je binden”

Diaken

Vincent de Haas

“Ik ben Vincent de Haas, diaken van het bisdom Breda en werkzaam in de parochie Breda-Oost en Teteringen. De parochie is de plek waar ik geraakt ben om theologie te gaan studeren. Toen de kapelaan wegging, zeiden een mede-acoliet en ik tegen elkaar: dan moeten wij het gaan doen. Ik ben toen theologie gaan studeren.

Maar ik heb eerst een reis gemaakt naar Rome, op de motor. Het was toevallig, ik liep binnen in de Sint Pieter, 's ochtends vroeg, op mijn verjaardag. Daar viel op dat uur de zon door dat raam van de heilige Geest, en dat heeft me ergens heel diep geraakt, zo van oh ja, dit is de kracht die in mij wakker moet worden. Dat zijn van die momenten die je nooit meer vergeet.

Na omzwervingen in de wetenschap en de wereld van de opleidingen voel ik mij het meeste thuis in de parochie. Daar gebeurt het voor mij. Daar gebeurt het Woord van God. Ik heb lange tijd gedacht: ik wil op het kruisvlak opereren van de kerkelijke boodschap van het evangelie en de zoektocht van mensen. Juist als pastoraal werker. Maar toen ik weer ging werken in de parochie borrelde in mijn hart de vraag op: maar waar sta je dan zelf nu, Vincent? Waar bind je je dan aan? Gaandeweg heb ik toch ontdekt dat ik, als ik mij echt wilde binden, nog een andere stap zou moeten maken.

De tweeslag van het me willen binden en het woord barmhartigheid bracht mij op het spoor van het diaken worden. En toen ik daar met de bisschop over sprak, bevestigde hij mij alleen maar. In het diaken worden zijn de verbondenheid met de parochie, de bisschop en het evangelie belangrijke rode draden. Mij gaat het ten diepste om het kunnen vieren van de aanwezigheid van God in het leven van mensen. We vieren dat in de Kerk, en we doen dat door de ontmoeting met mensen, waar we altijd in gesprekken die we voeren willen ontdekken hoe God

in ons leven aanwezig is.

Het motto van mijn wijding was een vers uit Psalm 40: ‘Uw Woord te doen’. Je kunt je dan afvragen: laat je daarmee niet meer van jezelf zien dan van God? En dat is ook een lastige vraag. Maar door me te binden aan de bisschop weet ik dat ik het niet allemaal uit mezelf haal, maar gestuurd wordt door de bisschop. Hij geeft mij een zending. Bovendien doe ik het in het kader van de Kerk. Ook de Kerk wijst ons een weg die we mogen gaan. Het is niet ieder voor zich en God voor ons allen. We binden ons met ons allen aan het evangelie. Die weg gaan we. De weg van barmhartigheid, als ik dat zo mag invullen, en de weg van het vieren van Gods aanwezigheid.

In het Lucasevangelie zegt Jezus: Wees barmhartig zoals jullie hemelse Vader barmhartig is. Dat moet je concreet invullen. Dat is de sacramenten willen vieren, dat is met mensen over hun geloofsvragen willen praten, dat is Jezus willen volgen in alles wat Hij ons voorhoudt. Werk maken van het woord barmhartigheid is: Hoe kijk ik naar mensen? Waar raken ze me? En hoe kom ik voor ze in beweging?

Wie ben ik voor God? Ik heb ontdekt dat ik een instrument mag zijn van God. Als ik op weg ga naar de liturgie, bid ik altijd: Heer, ik wil uw dienaar zijn, uw boodschapper van liefde, zend mij daartoe. Uiteindelijk ben ik: Vincent, het instrument Vincent, het is mijn kleur die ik mag geven.”

Bekijk het volledige interview met Vincent de Haas op www.roeping.nu

“Gelukkig worden”

Priester

Paul Verbeek

Ik ben Paul Verbeek, geboren in 1966, priester van het bisdom van Breda. Ik ben pastoor in de regio De Bevelanden en Schouwen-Duiveland en deken van dekenaat Zeeland.

Een cruciaal moment in mijn roepingsgeschiedenis was een jongerenbedevaart naar Lourdes. Ik heb toen bij de sacramentsprocessie heel diep de aanwezigheid van de Heer mogen ervaren in het sacrament. Er waren ook gesprekken met medepelgrims, en een sterk stuk persoonlijk gebed, waardoor ik nadien de knoop door durfde te hakken om naar het convict te gaan, het priesterhuis van de opleiding.

Weerstand op de weg naar het priesterschap heb ik sterk ervaren op de middelbare school. Het was heel tegenstrijdig. Want als je op jonge leeftijd gegrepen wordt om priester te worden, ‘koptrekker’ in de gemeenschap, en anderen dat niet begrijpen en je plagen, doet dat pijn. Ik weet nog dat ik in die jaren zei als het ging over wat wil je worden, dat ik maatschappelijk werk wilde doen vanuit de Kerk. Dat was ik verloochen mezelf niet helemaal, maar om dan steevast te zeggen ‘Ik wil priester worden’, dat durfde ik niet meer.

Op weg gaan is voor mij een rode draad. Ik ga regelmatig op pelgrimstocht. Elke pelgrimstocht stelt je voor de vraag: waar sta ik, wat wil ik en wat wil God met mij? Ik denk dat het hart de graadmeter is die aangeeft of je op de goede weg zit. God spreekt tot je hart, Hij raakt jouw hart. Geraakt worden, dat is: God wil iets met je. Hij spreekt ook voortdurend via

concrete mensen tot je.

Ook is voor mij van belang het zegenen, de aanwezigheid van de Heer in het sacrament. Als je de ziekenzegen mag geven met het sacrament, dat is voor mij dat hemel en aarde elkaar raken. En jij bent daar als priester een stuk bemiddeling in.

Paus Johannes Paulus II heeft zich de 28 jaar dat hij paus was volledig gegeven. De laatste keer dat ik hem heb gezien, kon hij alleen nog maar wuiven, alleen nog maar zegenen. Dat je op het laatst alleen nog maar tot zegenen geroepen bent, alleen nog kunt zegenen, dat is wel het diepste wat je kunt geven.

Het motto van mijn priesterwijding was een Psalm: Verblijd het hart van uw dienaar, Heer, ik richt me tot U vol vertrouwen. Dat is de rode draad van hoe ik als priester wil zijn. Het is wezenlijk dat je door God geraakt bent. Vandaar ‘verblijd het hart’, het hart is geraakt. God die groter is dan ons hart raakt ons in ons hart. Daar heb ik met volle overtuiging ‘ja’ op gezegd. En dan is er die bede: als ik jouw dienaar mag zijn, God, zorg dan ook dat ik daar gelukkig in word. Zo geef ik mij ook in vertrouwen aan U.

Er zijn terdege periodes geweest dat ik me afvroeg: is dit mijn weg, word ik zo ook wel gelukkig? Want het antwoord dat je geeft, moet je wel gelukkig maken. Maar de Heer laat zien dat ieder die Hij roept, met zijn eigen werk of beroep, ook gelukkig wordt in die taak. Geluk zit heel sterk in trouw kunnen zijn: trouw aan je opdracht, trouw aan mensen. Gelukkig worden is niet de hele dag fluitend door het leven gaan, maar zit in het antwoord op de vraag: wat is mijn weg? En als ik terugkijk denk ik: het is vasthouden, niet krampachtig, maar dit is de weg die ik moet gaan.”

Bekijk het volledige interview met Paul Verbeek op www.roeping.nu

De roeping van iedere gelovige

Met de doop hebben we een eerste stap gezet op de weg die Jezus is. Als we spreken over gedoopt in de naam van Jezus, bedoelen we hiermee vooral dat we Christus Jezus in ons de ruimte willen geven en in ons willen laten groeien.

Petrus zei: ‘Bekeert u en ieder van u late zich dopen in de naam van Jezus Christus tot vergeving van uw zonden. Dan zult gij als gave de heilige Geest ontvangen. Want die belofte geldt u, uw kinderen, en allen die verre zijn, zovelen de Heer onze God roepen zal’ (Handelingen 2, 38-39).

Het doopsel is het teken dat ik de weg van Jezus als mijn weg tot leven heb gekozen. Het betekent dat ik elke dag wordt geroepen bij mijn eigen naam. Dat God tegen mij zegt: jij bent mijn veelgeliefde kind. Dat ik elke dag mens mag worden naar het beeld en de gelijkenis van God. Het beeld van God dat ik mij mag voorhouden, is Jezus.

Elke dag opgeroepen tot omkeer. Elke dag ook wordt mij de nabijheid van het koninkrijk van God als blijde boodschap voorgehouden. En elke dag

word ik tot nieuw leven uitgenodigd. Elke dag wordt mij de belofte gedaan dat ik de heilige Geest mag ontvangen.

Ik word elk bezinningsmoment herinnerd aan mijn roeping, en aan de beloften die mij gedaan zijn, vooral de belofte van de heilige Geest, de Geest van Jezus. De geest van leven, van bezieling en enthousiasme, van kracht en vergeving.

Elke dag word ik zo herinnerd aan mijn roeping en aan mijn zending. De Geest die over mij afgebeden is, en die mij bezielt, zendt mij. Hij zendt mij onder mensen om hen een vreugdeboodschap te brengen: een boodschap van liefde en vrede.

(Uit: Het geloof van ons doopsel. Levend Water 2. Een uitgave van het bisdom van Breda, 2003)

Vrijwillig in de gevangenis

Iedere veertien dagen, op zaterdag, maakt Emmy Verschueren vanuit Teteringen de tocht naar de Bredase gevangenis de Koepel. Daar helpt zij op zaterdag bij de twee katholieke vieringen.

“Ik doe dit werk een goed jaar,” vertelt ze desgevraagd. “In ons dorpsblad Allerlei deed de diaken een oproep voor vrijwilligers bij het justitiepastaat. Ik dacht dat het om bezoekwerk ging. Zo meldde ik me aan.”

Waarom? “Ik vind dat je als Kerk een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebt. Je moet in de samenleving je gezicht laten zien. Als Kerk moet je ook de gevangenen accepteren. Daarnaast is het ook leuk om met mensen om te gaan die je niet dagelijks tegenkomt. Roeping vind ik in dit verband een te plechtig woord. Ik denk wel dat bij mijn motivatie dit werk te doen het geloof een rol speelt. Ik laat me inspireren door het voorbeeld van Jezus, die zich inzette voor mensen die buiten de boot vielen. Voordat ik vrijwilligerswerk in de gevangenis deed, was ik vrijwilliger bij onder andere Vluchtelingenwerk en de werkgroep diaconie van de parochie in Teteringen. Momenteel ben ik ook nog vrijwilliger bij het Steunpunt voor Ongedocumenteerden in Breda (STOB).”

“Het werk ziet er anders uit dan ik me eerst had voorgesteld,” aldus Emmy. “We zijn met vier vrijwilligers. We zetten alles klaar voor de gebedsviering. Eucharistievieringen zijn er niet. We verwelkomen de mensen en ontvangen hen met een boekje. De vieringen hebben een vaste structuur. Eerst wordt een kaars aangestoken. Ook de gedetineerden krijgen gelegenheid een eigen lichtje te ontsteken voor hun persoonlijke intenties. De voorganger vraagt ook wie willen lezen en voorbidden. Dan volgen muziek en lezingen elkaar op. In haar overweging verbindt Anne-Mie Jonckheere, de pastoraal werkster in de gevangenis, de evangelielezing met de ervaringen van gevangenen.”

“Na de viering drinken we koffie. Dan komen er ook gesprekken. Wij weten weinig van de achtergrond van de gevangenen. Daardoor staan we onbevangen tegenover hen. Soms vertellen gevangenen wel eens iets over zichzelf, waar ze vandaan komen, waar ze gewerkt hebben en wat ze gedaan hebben. Het valt me op dat ze zichzelf echt niet altijd onschuldig achten, ze ontkennen hun

eigen falen niet. De tijd voor de koffie is beperkt. Na ongeveer twintig minuten halen de bewakers de gevangenen weer op.”

“Veel gevangenen kennen een authentieke vroomheid,” vertelt Emmy. “Ze steken kaarsen op en bidden erg ingetogen. Ze stellen ook vragen aan ons.” Welke? “Nou, of wij in God geloven, zelf bidden en thuis de kerk bezoeken. Zelf komen ze graag naar onze vieringen. Elke week is er in de gevangenis een kerkdienst, de ene week een katholieke en de andere een protestantse. Er is ook sprake van een zekere gemeenschapsvorming. Langgestrafte gevangenen vormen een bandje dat een van de vieringen opluistert. We hebben alleen contact met christelijke gevangenen. De moslims hebben hun eigen diensten. Voor hen komt een imam.”

“Het weekeind duurt voor de gedetineerden erg lang. Zelf klagen ze hier wel eens over, maar sommigen zeggen ze dan: ‘Ik heb dit ook verdiend.’ Velen zitten met twee personen op een cel. Daarover hoor ik weinig klachten. Veel gevangenen vinden het wel gezellig.”

“Het werk is niet altijd eenvoudig. Anne-Mie zegt ook altijd dat we geen hulpverlener zijn. Je moet enige afstand houden,” aldus Emmy. “We hebben geen bijzondere voorbereiding op dit werk gehad. Vroeger deden de zusters franciscanessen van de heilige Elisabeth dit werk. Toen zij te oud werden en gingen stoppen hebben we dit werk van hen overgenomen. Een van de zusters, zr. Marcia, vertelde hoe alles ging. In het begin spraken gevangenen ons ook aan als zuster.”

Emmy houdt van haar werk. “In Teteringen zijn plannen om iets voor ex-gedetineerden te doen. De diaken is hier mee bezig. Het is niet eenvoudig. Onze gedetineerden komen overal vandaan. Als een ex-gedetineerde in Teteringen of Breda-Oost woont of gaat wonen, kunnen we dit, indien gewenst, aan de parochie doorgeven.”

Hans de Jong

Bovendonk uniek opleidingsinstituut

Als je wilt werken in de Kerk, kun je niet achterover leunen en denken dat God het met jou wel goed getroffen heeft. Er komt heel wat meer bij kijken dan met een wierookvat leren zwaaien. De kerkelijke documenten spreken over vier pijlers waaraan een priesteropleiding en een diakenopleiding moet voldoen.

Een priester- en diakenopleiding moet aandacht hebben voor de persoonsvorming, voor de geestelijke vorming, voor intellectuele vorming en voor pastorale beroepsvorming.

Persoonsvorming

De persoon moet zo gevormd worden dat deze een brug kan zijn voor anderen om tot ontmoeting te komen met Christus. Er moeten vaardigheden, kwaliteiten en een attitude worden ontwikkeld en vervolmaakt, waarmee je als mens en professional goed kunt leven en werken. Je moet bijvoorbeeld vanuit voldoende innerlijke vrijheid en met een houding van respect voor de overtuiging van de ander kunnen optreden.

Geestelijke vorming

Als priester of diaken doe je geen klussen. Je moet leven en werken vanuit een innerlijk doorleefd geloof. Je wil toegroeien naar een steeds vollere, geestelijke identificatie met Christus. Dat vraagt om het ontwikkelen van een eigen gebedsleven en het doorleven van Schriftteksten als Woord van God. Het vraagt ook om een houding van dienstbaarheid. De geestelijke vorming wordt gezien als het hart van de persoonsvorming.

Intellectuele vorming

De intellectuele vorming gebeurt door de studie van de theologie en andere vakken die nodig zijn voor het pastoraat. De student moet leren om, zoals Vaticanum II dat zo fraai zegt, de tekenen van de tijd te verstaan en de boodschap van het evangelie goed te verwortelen in onze hedendaagse samenleving. Je moet leren om je eigen geloof en dat waar de Kerk

voor staat, verantwoord en eigentijds uit te leggen. Dat betekent dat je vertrouwd moet raken met de hoofdlijnen van de christelijke geloofstraditie en met de opvattingen van de Kerk.

Beroepsvorming

Nodig is dat je goed bekend bent met de pastorale werkvelden: de praktische liturgie en sacramentenvoorbereiding, de verkondiging en catechese, de diaconie en inzet van de Kerk voor sociale gerechtigheid, de gemeenschapsvorming en kerkopbouw. De toekomstige priester of diaken moet een goed ontwikkeld communicatief vermogen hebben, in staat zijn tot goede samenwerking met collega's en vrijwilligers en ook in staat zijn om leiding te geven.

Tot de pastorale beroepsvorming behoort een tweejarige stage, met supervisie én pastoraal-theologische reflectie op het stagewerk.

Integratiemodel

Karakteristiek voor de kerkelijke opleiding is dat deze vier vormingspijlers geïntegreerd worden aangeboden, waarbij het vormende aspect grote aandacht krijgt. De intellectuele studie en de pastorale beroepstoeleiding worden steeds weer verbonden met de geestelijke en gedragsmatige aspecten van de persoon. Het gaat om een integratie van persoon, theorie en pastorale praktijk, waarbij door deze drie heen de spiritualiteit als een dynamische kracht werkzaam is.

Onderwijsprogramma

De zorg voor de kwaliteit van het opleidingsniveau op Bovendonk is groot. Er is een vrij strenge toelatingsselectie. Er zijn vakbekwame docenten. Zo'n beetje heel onderwijzend katholiek Nederland en Vlaanderen

is te vinden in de lijst van het docentencorps. De opleiding telt 84 verschillende cursussen, verdeeld over die zes studie jaren. Er zijn twintig studieweekenden per jaar. Soms is er een eenentwintigste extra weekende rond een bepaald thema, bijvoorbeeld mediatraining, jongeren en Kerk, leiderschap in het pastoraat, enzovoort. De opleiding kost al met al ongeveer twintig uur in de week. Dat is naast je baan en, voor diakenstudenten, je gezin.

De cijfers

Bovendonk heeft in de afgelopen 25 jaar precies tachtig priesters afgeleverd en sinds de diakenopleiding begon in 2001 vier permanente diakens. De gemiddelde leeftijd bij de priesterwijding was 43,2 jaar; bij die van de diakens wat ouder. Van de starters haalt 57% de eindstreep. Op dit moment zijn er 16 studen-

ten: vier diakenstudenten en twaalf priesterstudenten. Ze zijn afkomstig uit de bisdommen van Breda (4), Rotterdam (5), Antwerpen (4), Utrecht (1), en vanuit de capucijnen (1) en salvatorianen (1). Verder zijn er nog twee 'zij-instromers' die al enige tijd pastoraal werker zijn, en die diakens willen worden. Zij volgen een aantal cursussen op Bovendonk. Eén van hen komt uit het bisdom Rotterdam en de ander komt uit Breda.

Unieke opleiding

In Nederland zijn er drie verschillende kerkelijke opleidingsmodellen. Naast de door de bisschoppen erkende theologische opleidingen van de Faculteit Katholieke Theologie in Utrecht/Tilburg en de Fontys Hogeschool Theologie Levensbeschouwing zijn er drie typen kerkelijke opleidingen.

Er is het vertrouwde seminariemodel, waar wonen en studeren samengaan. Verder is er het convictmodel: je woont samen maar studeert elders. Tenslotte is er Bovendonk als deeltijdopleiding voor personen die op latere leeftijd (zeg vanaf 28 jaar tot begin 50) besluiten om priester- of diaken te willen worden.

De opleiding Bovendonk is dus een unieke opleiding in Nederland.

Een oudere student heeft zich al meer door levenskeuzes heen geworsteld en kan zichzelf meer inbrengen in het leerproces. Die iets oudere leeftijd én de voortdurende inbreng van hun eigen werk- en levenservaring zijn heel vruchtbaar voor de opleiding gebleken.

Jan Brok

Studierector Bovendonk

Jubileum Bovendonk

Als onderdeel van het jubileumjaar presenteert de staf van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk de opleiding Bovendonk en roepingenwerk in de parochie. Concreet is het aanbod:

1. een presentatie met gesprek na afloop tijdens een gedeelte van een parochievergadering of parochieavond door de week (van 1 november 2008 tot 1 juni 2009).
2. een eucharistieviering in het weekeinde met aandacht voor roepingenpastoraat en de opleiding Bovendonk, met na afloop ruimte voor ontmoeting en gesprek (van 1 januari tot 1 juni 2009).

Neem voor meer informatie contact op met de Priester- en diakenopleiding Bovendonk via E info@pdob.nl.

Op zaterdag 18 april wordt rond Roepingenzondag (3 mei 2009) voor de derde keer een informatiedag georganiseerd op Bovendonk voor jongere en oudere mannen die interesse hebben in het priesterschap of diaconaat.

Op zondag 7 juni wordt het jubileumjaar van Bovendonk afgesloten met een Open Dag.

Het is aan ieder van ons om naar de Heer te luisteren in zijn Woord, zoals vervat in de heilige Schrift. En om naar Hem te luisteren in de gebeurtenissen van ons leven, proberend daarin de boodschap van de voorzienigheid te ontdekken.

En tot slot, om naar Hem te luisteren in onze broeders en zusters, met name in de minderbedeelden en de armen, voor wie Jezus zelf om onze concrete liefde vraagt.

(Paus Benedictus XVI)

Symposium opent jubileumjaar Bovendonk

Op vrijdag 31 oktober vierde de Priester- en diakenopleiding Bovendonk met een symposium de feestelijke opening van het jubileumjaar van de opleiding. Sprekers op de dag waren mgr. dr. Eijk, aartsbisschop van Utrecht, en prof. dr. Wissink.

Mgr. Eijk hield een inleiding over de werving van priesters en diakens vanuit gelovige identiteit. In de werving van priesters en diakens voor de Kerk is het van belang een diepere laag aan te boren dan die van reclame. Prof. dr. Wissink hield een inleiding over diocesane spiritualiteit.

Lokale Kerk: het bisdom

In de Katholieke Kerk wordt, anders dan in de protestantse traditie, de lokale Kerk niet gevormd door de plaatselijke parochie of gemeente. De lokale Kerk is het bisdom.

Nu de Katholieke Kerk in Nederland krimpende is, komt dit weer meer in de aandacht. Parochies, de besturen en de pastorale beroepskrachten die er werkzaam zijn en ook parochianen, worden steeds meer uitgenodigd om boven de grenzen van de eigen parochie te kijken; naar andere parochies in een samenwerkingsverband en het bisdom.

Organisatie

Het bisdom van Breda staat voor de uitdaging om juist in deze tijd de organisatie efficiënt en effectief aan te sturen. Dat wordt bijvoorbeeld zichtbaar in het benoemingenbeleid. De diocesane beleidsnota *In de duizend gezichten van Uw volk* zegt daarover: "Verwacht wordt dat in de nabije toekomst - mede in verband met spreiding van met name priesters over het gehele bisdom - meer gebruik zal worden gemaakt van de canonieke mogelijkheid om benoemingen van pastoors te doen voor een bepaalde tijd." De beleidsnota vervolgt daarna: "Hiermee raken

we het hoofdstuk van de mobiliteit van allen, die in het pastoraat werkzaam zijn. Dit zal toenemend gewenst zijn en gestimuleerd worden, ook met betrekking tot andere priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers, - altijd ook rekening houdend met persoonlijke en familiale omstandigheden."

Diocesane spiritualiteit

Wissink, gevraagd naar diocesane spiritualiteit, zegt: "De beleving van het diocees krijgt momenteel extra accent, omdat die binding 'vroeger' voornamelijk concreet werd in het ter beschikking staan voor een benoeming elders en een soort eigen kleur van het 'esprit de corps' dat op het seminarie gevormd was. Voor de rest was de gewone leefwereld de eigen parochie." "Je ziet nu dat de diocesen meer prominent voorkomen: de parochies clusteren of fuseren, priesters en andere pastoraal werkenden komen iets meer op een tweede lijn, de bisdommen nemen taken over van parochies en dekenaten. Daarom kan wat extra accent op het besef van samen verantwoordelijk zijn voor het Kerk zijn in het diocees noodzakelijk en gewenst zijn." "Theologisch sluit dit aan op de visie van het Tweede Vaticaans Concilie, dat elk diocees een 'ecclesia particularis' is, een particuliere Kerk, een soort hologram van heel de Kerk, waarin zich dus het geheel spiegelt." De ecclesiologie en theologie vormen de inhoudelijke basis van diocesane spiritualiteit. De situatie van de Kerk van Breda op dit moment maakt het naar de voorgrond halen van de thematiek actueel.

Diocesane spiritualiteit betekent je verbonden weten als gelovigen van de Kerk van Breda.

Eigen spiritualiteit

“Maar,” vraagt Wissink, “bestaat er zoiets als een eigen spiritualiteit van de diocesane priester? Het antwoord zal wel moeten luiden, dat die er in strikte zin nauwelijks is, wanneer je kijkt naar het onderscheidende en exclusief eigene. Priesters moeten gewoon proberen goede christenen te zijn, tamelijk normale exemplaren van de soort. Wanneer priesters hun geestelijk leven in cultuur brengen, zie je dat ze meestal hun ‘boodschappen’ doen bij een van de stromingen van christelijke spiritualiteit, bijvoorbeeld bij de Benedictijnen of Trappisten of de Franciscanen of een van de nieuwe bewegingen.”

“De Kerk heeft daarbij voor de priesters twee dingen geregeld, die van grote invloed zijn: ze wijdt slechts celibataire mensen en dat stelt eigen eisen aan het geestelijk leven; en ze vraagt van de priesters dat ze het getijdengebed bidden, als een soort minimum aan onderhoud voor het geestelijk leven en ook als een bron van gezamenlijkheid. Dit bidden we samen, ook als we het op onszelf bidden.”

“Iets anders is, dat je spiritualiteit gevormd wordt door het leven dat je leidt, het werk dat je doet, de sfeer van je omgeving, en omgekeerd dat dit leven en dat werk ook spirituele eisen aan je stelt. In die zin zal de spiritualiteit van de parochiepriester gevormd worden door de viering van de sacramenten (dat je daarin voorgaat met name), door ervaringen met pastorale gespreksvoering, door de successen en de mislukkingen in het regelen van allerlei zaken. Daarbij zal er vaak sprake zijn van overlap met de spiritualiteit van de pastorale werker en werkster.”

Daphne van Roosendaal

Jubileumsymposium Bovendonk

Bisschop Van den Hende van Breda opende het symposium van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk op 31 oktober. Daarna vonden inleidingen plaats van mgr. dr. W. Eijk, aartsbisschop van Utrecht, over roeping en werving vanuit identiteit, en prof. dr. J. Wissink over diocesane spiritualiteit. Vervolgens vond de publiekspresentatie plaats van de website www.roeping.nu. In de middag werden vier werkwinkels aangeboden:

- 1) Hoe kan diocesane spiritualiteit invulling krijgen?
- 2) Hoe kun je roeping en diocesane spiritualiteit ter sprake brengen in de parochie?
- 3) Wat voegt de spiritualiteit van religieuzen toe aan hun werk in het parochiepastoraat?
- 4) Wat betekent de algemene roeping om werk te maken van je geloof voor je taak als vrijwilliger of je werk als pastorale werk(st)er in de Kerk?

Een eucharistieviering en een feestelijke ontmoeting in het Bovendonkgebouw sloten het jubileum-symposium af.

Zoektocht naar God

Interview: Lenie Robijn
pastoraal werkster in De Ark

Verstilling hoort bij het leven van Lenie Robijn, pastoraal werkster in parochie De Ark in Roosendaal. Daarnaast is ze lid van de eerste orde van de Karmel. Aan dit engagement ging een zoektocht vooraf, waarin ze haar roeping ontdekte.

Ik ben opgegroeid in een protestantse omgeving,” vertelt ze. “Mijn wieg stond op Goeree-Overflakkee.” Na het behalen van haar HAVO-examen vertrok Lenie Robijn naar Rotterdam. Daar volgde ze de opleiding voor verpleegkundige in het Sint Franciscus Gasthuis in Rotterdam. “Inderdaad een katholieke instelling,” lacht ze. “Hier werkten ook zusters, maar gezien hun aantal zetten zij geen zware stempel op het ziekenhuis. Een groot deel van mijn leeftijdgenoten was toen ook al onkerkelijk.”

In die periode raakte Lenie betrokken bij een evangelische gemeenschap. Deze gemeenschap bracht haar veel goeds. In die periode kreeg ze haar kinderen. Doordat in deze evangelische gemeenschap veel nadruk lag op bijbelstudie maakte ze intensief kennis met de brieven van Paulus, een apostel die nog steeds haar voorliefde heeft. “Op een gegeven moment werd de sfeer me toch te beklemmend. Na lang wikken en wegen zijn we uit deze gemeenschap weggegaan.” De periode erna was niet eenvoudig. “Als je zo’n gemeenschap verlaat, voel je jezelf diep ontworteld.”

Katholieke Kerk

In de tussentijd verhuisde Lenie met haar gezin naar Dordrecht. Haar oudste kinderen bezochten een rooms-katholieke basisschool. “Op een gegeven moment wilden zij hun eerste heilige communie doen. Wat nu? Omdat de evangelische

gemeenschap waarvan wij lid waren geweest enkel de volwassenendoop kende, waren de kinderen niet gedoopt. Er volgden gesprekken met een van de priesters, een karmeliet. Eigenlijk rolde ik als het ware de Katholieke Kerk binnen. Het was geen bewuste keuze, maar geleidelijk aan voelde ik mij steeds meer thuis.”

Ze kreeg een groeiende waardering voor de katholieke liturgie. “De liturgie binnen de Katholieke Kerk is meer uniform. Tegelijkertijd is er ook ruimte voor stilte en verstilling. Het was een van de mooiste dagen van mijn leven dat de kinderen op 6 maart 1994 alle vijf tegelijkertijd in Dordrecht gedoopt werden.”

Actief in de parochie

Het contact met de karmelieten liep als een rode draad door Lenie’s leven. “In Dordrecht leidden de karmelieten een Centrum voor Spiritualiteit. Daar volgde ik cursussen en voerde ik gesprekken met karmelieten. Mijn kinderen werden lid van het kinderkoor. Na enkele jaren verhuisden we terug naar Goeree-Overflakkee. Ik ben toen als vrijwilliger begonnen met het opzetten van een kinderkoor. Dat kinderkoor telde al vlug ruim dertig leden. Daarna kwamen er gezinsvieringen en werd ik voorzitter van het liturgisch beraad. In de parochie vroeg een pastoraal werkster of ik er wel eens aan gedacht had om theologie te gaan studeren. Na gesprekken met het bisdom

Rotterdam ben ik toen met mijn studie begonnen. De studie theologie vormde een geweldige ervaring. In het eerste jaar kreeg mijn geloofsleven wel een schok. Alles wat ik tot nu toe geleerd had, werd op losse schroeven gezet, maar ik kreeg een rijker geloofsleven ervoor terug. Het is in die zin goed dat fundamenten wel eens schudden,” meent ze.

Na de studie ging Lenie als pastoraal werkster in Roosendaal-Zuid werken. “Binnen het pastorale werk is veel variëteit. Je ben betrokken bij blij momenten als een geboorte, maar ook bij dieptepunten in het leven als een sterfgeval. Het ene moment ben je intens met iemand in gesprek, het andere moment ben je vooral organisatorisch bezig. Het is geweldig als je van je geloof je beroep mag maken.”

Spiritualiteit

Terugblikkend zegt ze: “Dat ik lid ben geworden van de Karmel komt vooral voort uit mijn eigen zoektocht naar God. Ik zocht een plaats waar ik die zoektocht vorm kon geven. Voor mij is dat de Karmel geworden. In de spiritualiteit van de Karmel is plaats voor ontmoeting, voor stilte, mystiek en contemplatie, maar ook voor actie en studie.” Volgend jaar hoopt zij af te studeren in de master interreligieuze spiritualiteit.

Als geassocieerd lid van de Karmel beleeft Lenie deze spiritualiteit ook binnen haar werk als pastoraal werkster. “In mijn preken heb ik vooral

aandacht voor de spirituele kant van het evangelie. Zo leg ik sterk de nadruk op waarden als geloof, hoop en liefde en ontvankelijkheid, over de wijze waarop mensen in het leven mogen gaan staan, over de relatie tussen God en de mens, en gerechtigheid.”

“Als ik met mensen spreek, probeer ik de ander allereerst tot zijn recht te laten komen. Het gaat uiteindelijk om zijn of haar verhaal. Ik wil geen oordeel vellen. Mijn eigen mening laat ik het liefst achterwege.” Ze legt uit: “Ik heb professie afgelegd op de Karmelregel. Dit is de kortste regel die er is. In mijn woonkamer heb ik de Regel hangen in de vorm van een kruis. Het midden van het kruis is leeg, niet ingevuld. Juist in die lege ruimte, die voor mij de stilte is, kun je God ontmoeten, omdat die ruimte oningevuld is, zodat je open kunt staan voor de ander, de Ander.”

Lenie maakt binnen haar leven ook bewust ruimte voor stilte en gebed. “Als ik niet van tijd tot tijd stil ben dan voel ik dat. Dan ben ik te druk bezig geweest met andere dingen. Soms hoor ik die stilte wel eens terug van mensen. ‘Wat straal je een rust uit,’ zeggen ze dan tegen mij. Bidden, de Schrift lezen, stilte, de weg van Jezus volgen dat is wezenlijk voor mij. Vanuit het geloof in Jezus Christus hoop ik zo als geassocieerd lid van de Karmel aanwezig te mogen zijn.”

Hans de Jong

Roepingenpastoraat in de parochie

Aandacht voor roeping is de belangrijkste zaak in het pastoraat, zegt het slotdocument van het Europees Roepingencongres. Op deze pagina staan hoofdpunten uit dit document. Daarnaast komen drie beroepskrachten aan het woord over roepingenwerk in de parochie.

Erin geloven

“‘Egens in geloven kan verandering brengen.’ Dit hoor je regelmatig in een reclamespot op televisie. Zo is het ook als het om roepingen binnen de Kerk gaat. Wij als Kerk moeten er zelf in geloven dat geroepen worden voor de Kerk een belangrijke zaak is. Het werkt niet als je als parochie een indruk geeft dat iedereen moe is en er niet meer in gelooft. Werken voor en binnen de Kerk is een geschenk van God, waardoor je een gelukkig mens kunt worden. Een positieve bruisende parochie en pastorale beroepskrachten die in zichzelf geloven, stralen energie uit en trekken mensen aan om mee te werken aan de parochiegemeenschap. Hopelijk worden ook jonge mensen dan geïnspireerd om theologie te gaan studeren en uiteindelijk de weg naar de Kerk te vinden, en te kiezen voor een kerkelijk ambt of beroep.”

Ineke Leemput, pastoraal werker in de Jeruzalemparochie te Breda

Roepingen in de parochie

“Over de jezuïeten heb ik ooit iemand horen zeggen: ‘Je ziet ze niet, maar ze zijn er wel.’ Hoewel er een ietwat ironisch toentje in meeklonk, doelde hij op de paters die binnen hun profaan werkterrein van wetenschap en onderzoek hun christelijke spiritualiteit uitdroegen. Geldt dat ook voor de roepingen in onze dagen? Dat je gezien het geringe aantal toch hoopvol kunt zeggen: ‘Je ziet ze niet, maar ze zijn er wel?’ Ze zijn er dus wel, die roepingen. Kunst is om ze ook te zien. In deze zin werkt het Fakkelproject stimulerend. Je komt in de parochie met (jonge) mensen in aanraking die ervoor kiezen om theologie te studeren, weer anderen communiceren enthousiast over hun geloven in een groep ‘Geloven nu’, en anderen zijn

onder de indruk gekomen van hun reis naar de Wereldjongerendagen in Sydney. Zo zou je een hele groep vrijwilligers kunnen ‘scannen’ met de vraag of ze hun inzet zouden bestempelen als uitdrukking van hun roeping.”

Fons van Hees, priester in de parochie Onze Lieve Vrouw in Roosendaal

Goede voorbeelden

“Een inspirerende pastoor en een toegankelijke kapelaan in de thuisparochie, bij paters op school en tijdens mijn theologiestudie een open en ontvankelijk klimaat, gericht op eigentijds, in de Traditie geworteld basispastoraat; goede voorbeelden te over voor mij op mijn weg naar het priesterschap. De ervaring leert dat vooral diegenen die de ‘traditionele carrière’ doorlopen hebben (misdienaar, acoliet, jongerenkoor, tekstgroep, lector, parochievergadering), het goed doen als beroepskracht in het parochiepastoraat.

Proberen te zorgen voor een voorwaardenscheppend klimaat voor mensen die van roeping hun beroep of levensinvulling willen maken, is daarom een hoge prioriteit voor mij als pastoor. Dat lukt, denk ik in alle bescheidenheid, niet met beleidsplannen, nota’s en fusiegetob. Ik probeer het door mijn priesterschap met overgave uit te oefenen in zorgvuldig verzorgde eucharistievieringen, pastorale nabijheid en goed bestuur. Daarnaast ook door arbeidsvreugde uit te stralen en veel tijd vrij te maken voor contacten rondom uitvaarten, huwelijken en dopen. Zelf de boodschappen doen en regelmatig bij de slager, de bakker en de supermarkt in de rij staan werkt tenslotte ook drempelverlagend als toegankelijke en levensnabije priester!”

Maickel Prasing, pastoor van de regio Oudenbosch

Algemene beginselen roepingenpastoraat

Wie 'roeping' zegt, duidt daarmee een wezenlijke en bepalende dimensie aan van de gewone pastoraal, want uit haar wezen is de pastoraal vanaf het begin af aan gericht op het onderscheiden van de roepingen. Deze dienst bewijst zij aan ieder individu, opdat deze zijn of haar leven zou inrichten naar Gods wil, overeenkomstig de noden van de Kerk en van de huidige wereld.

Waarachtige pastoraal maakt de gelovige gevoelig voor de talrijke uitnodigingen van de Heer, maakt hem bereid zijn stem te horen en erop in te gaan.

Men kan zeggen dat de gehele pastoraal op roepingen moet worden gericht, of dat men ervoor moet zorgen dat alles wat op pastoraal gebied gedaan wordt, duidelijk en ondubbelzinnig een plan of gave van God aan de mens zichtbaar maakt.

De roeping is de belangrijkste zaak in de hedendaagse pastoraal.

Een juist roepingenpastoraat moet stapsgewijs te werk gaan, en uitgaan van de fundamentele en universele waarden (het leven als hoogste goed) en de voor iedereen geldende waarheden (het leven is een ontvangen goed en streeft er van nature naar een goed te worden dat doorgegeven wordt), om vervolgens over te gaan tot een geleidelijk steeds meer persoonlijke en concrete, gelovige en geopenbaarde duiding van de uitnodiging.

Het is van belang allereerst de betekenis van het leven en de dankbaarheid daarvoor aan te geven, om vervolgens dat fundamentele besef van verantwoordelijkheid voor het bestaan bij te brengen dat vanzelf vraagt om een onzelfzuchtig antwoord.

Het roepingenpastoraat gaat steeds uit van een opvatting van de roeping in brede zin (en van een tot allen gerichte uitnodiging daartoe), om zich dan te beperken en toe te spitsen overeenkomstig de bepaalde roeping van ieder persoonlijk. In die zin heeft het roepingenpastoraat allereerst een algemeen, en vervolgens een specifiek karakter.

Het roepingenpastoraat kent geen grenzen. Het richt zich op allen, want in ieder mens leeft het onontkoombaar verlangen zichzelf, de zin van het leven en de eigen plaats in de geschiedenis te kennen.

In iedere leeftijdsfase klinkt een uitnodiging van de Heer om Hem te volgen. En in iedere levensfase kan men een nieuwe taak zoeken en vinden om te verrichten.

(Ontleend aan: Slotdocument Europees Roepingencongres, Een twee een, jrg. 27 nr 1, 1999.)

“Wie ben ik voor God?”

Bisschop
Van den Hende

Ik ben Hans van den Hende, bisschop van Breda. De weg van het priester worden begon in mijn nadenken toen ik zeven was. In de parochie hadden we een pastoor die nadrukkelijk met de mensen verbonden was, in lief en leed. En als misdienaar mocht ik tijdens schooltijd helpen in de kerk bij een begrafenis of bij een huwelijk. Dan zie je mensen in tranen, vanwege enorme rouw, en je ziet ook mensen die heel blij zijn. Toen ik zo lief en leed meemaakte van mensen, hun échte leven, en de priester zag die dat steeds weer, hun verdriet maar ook de vreugde, in verband bracht met God zelf, toen heb ik van het begin af aan gedacht: dat zou ik best willen doen. Priester worden, temidden van de mensen om God te verkondigen in het leven van alledag.

Ga door

Als de vraag of je priester wil worden je bezighoudt, merk je ook dat je op bepaalde momenten bemoediging nodig hebt of er ook in bevestigd wordt. Ik kan me goed herinneren dat ik op een gegeven moment in een eucharistieviering was en echt bezig was met de vraag: Zou God dit nou van mij vragen? Is dit de weg die ik moet gaan? In die eucharistieviering reikte de priester de communie uit, we waren in een kleine kapel, en toen ik aan de beurt was om de communie te ontvangen gaf hij de schaal aan mij omdat hij de laatste hostie moest breken. En hij zei: ‘Hou even vast.’ Het moment dat hij dat zei was voor mij een bemoediging om het te verstaan in de zin van: ga door, hou vast deze koers die je voorbereidt. Een ander moment was bij het lezen in de Schrift uit de Petrusbrief, waarin staat: ‘Schuif je

zorgen op God, want Hij heeft zorg voor u.’ Zo’n Schrifttekst kan een woord zijn, dat was het zeker voor mij, dat bij je binnenkomt als een bemoediging: ga door, Hij is degene die het initiatief neemt, en je mag je op Hem verlaten.

Dit heeft Hij voor mij bedacht

Ik heb me wel afgevraagd: is dit wat God wil, of is het wat ik zelf wil? Waarom het dan toch van God komt? Dat merk je doordat je de inspiratie ervaart om ja te zeggen. En ook doordat er meer kracht en geestkracht geschonken wordt dan je uit jezelf kunt hebben.

Het is niet steeds alleen mijn eigen keuze geweest, maar een keuze met een duwtje in de rug, met bepaalde ontmoetingen en met bepaalde teksten uit de Schrift, of het lezen over dingen uit de geschiedenis van het geloof van de Kerk. Je ziet hoe je steeds weer gestuurd wordt, in alle vrijheid, naar deze keuze. Als ik die momenten optel, kan ik zeggen: ja, God is blij dat ik dit gekozen heb, want dit heeft Hij voor mij bedacht.

Vertrouwen

Je wordt in zekere zin ook gedragen naar een keuze, erin begeleid, gestimuleerd en bemoedigd op de weg die je gaat. Ik ben priester geworden met volle overtuiging en vertrouwen. En dat vertrouwen heb ik niet alleen zelf bedacht. Het is niet als het afvinken van een lijstje: studie klaar, stage goed, de Kerk vind ik nog steeds leuk, enzovoorts. Het is ook omdat je op een gegeven moment het vertrouwen ervaart dat het goed is dat je deze stap zet. En dat is iets wat God in je hart gelegd heeft.

Wat U in mijn hart hebt gelegd

Als je zegt dat God iets in je hart legt, dan is dat woorden van geloof uitspreken. Het veronderstelt dat God bestaat, dat Hij leeft en dat Hij op mij betrokken is. Het hart is in bijbelse zin niet alleen een orgaan dat klopt en bloed pompt, maar ook je persoon, je karakter, de wijsheid die je verzamelt, de plek waar je met God in dialoog bent.

Als je zegt dat God iets in je hart legt, dan wil dat zeggen dat Hij je roept om in zijn Naam iets te doen. Dat Hij je roept om in zijn Naam een bepaald leven te leiden.

Wat heeft God in mijn hart gelegd? Ik denk dat God mij voorbereid heeft door allereerst vertrouwen te hebben in Hem, dat Hij er altijd is, en dat Hij ook de bereidheid heeft gegeven om als priester in zijn Kerk te werken, om als instrument van God in deze wereld mensen in contact te brengen met het evangelie en ook zelf daarvan te getuigen. Van wat je ontvangen hebt ook weer te delen, en wat je gekregen hebt ook door te geven. In de woorden van de Schrift, in

het vieren van de sacramenten, en in het met mensen op weg gaan in het pastoraat. Hij legt het in mijn hart als een opdracht en als een vrije uitnodiging waar ik ja op mag zeggen. Tegelijkertijd geeft Hij ook het vertrouwen en de nodige kracht om het te kunnen doen. Dus het antwoord wordt deels ook door God zelf ondersteund en gegeven in de mate waarin Hij je voorbereidt en de mate waarin hij de nodige dingen in je hart legt.

Wie ben ik voor God? Veel meer dan wat je doet, is van belang je band met God en waartoe Hij je oproept. En de dingen die je doet, de dingen die ik mag doen, die mogen altijd staan in het licht van de opdracht die je als priester gekregen hebt. Dus wie ben ik voor God? Zijn instrument om zijn dingen te doen, en dat ook met vreugde te doen en ook met geloof dat Hij het steunt en tot een goed einde zal brengen.”

Bekijk het volledige interview met bisschop Van den Hende op www.roeping.nu

Vraag en antwoord

Quick test en slow test op www.roeping.nu

Vijfentwintig jaar Priester- en diakenopleiding Bovendonk wordt gevierd vanuit dankbaarheid voor het verleden, met het oog op de toekomst. Voor die toekomst, de toekomst van de opleiding en de toekomst van bedienaren van het ambt in de Kerk, werd de roepingencampagne bedacht 'Ik antwoord op wat U in mijn hart hebt gelegd'.

Van het begin af aan was de insteek dat het niet zomaar een reclamecampagne moest worden. Werving van priesters en diakens moet niet gebeuren vanuit imago of de glimmende buitenkant, maar vanuit gelovige identiteit.

Dialogo van God en mens

Zo werd de dragende idee van de roepingencampagne het gesprek van God en mens. De vraag is dan: ben je bereid met God in dialoog te treden, te spreken met God in het gebed? Het is meestal niet zo dat wanneer je een vraag aan God stelt, je ook meteen antwoord hebt. Maar in het contact zoeken met God, in het overwegen van je vragen, kun je het verlangen ontdekken dat God in jouw hart heeft gelegd.

De roepingencampagne wijst er via de interviews op www.roeping.nu op dat je mensen kunt opzoeken met wie je over je leven, je bestemming en inzet kunt praten, in het licht van het geloof. Zoals de priesters en diakens in de interviews op de website.

Ook de Bijbel speelt een belangrijke rol op de site, want de dialoog met God kun je ook zoeken door in de Bijbel te lezen. De Bijbel vertelt over het geloof van mensen. In de Bijbel lees je hoe mensen zich gedragen weten door God, die zijn liefde geeft, en hoe mensen ook elkaar kunnen dragen in liefde. De Bijbel bevat het woord van God. In de Schrift spreekt God tot ons en Hij wil ons hart omvormen.

Oefenen

Geloof is geen kwestie van blind vertrouwen, maar met gevoel en verstand je toevertrouwen aan God. Beide, gevoel én verstand, moet je ontwikkelen. Met interviews, en met een quick test en een slow test geeft de website www.roeping.nu daarvoor een duwtje in de rug. De quick test op de site helpt om te 'oefenen' in het geven van antwoord. Op elk antwoord dat je geeft, reageert de computer met een Bijbeltekst. Aan het eind van de vijftien vragen volgt een uitslag afhankelijk van antwoorden die werden gegeven.

Voor wie meer wil en in een rustiger tempo na wil denken over roeping werd de slow test gemaakt. De slow test is een emailservice. Wie zich ervoor opgeeft krijgt een aantal weken achter elkaar emails met Bijbelteksten die het nadenken over antwoord geven verder verdiepen.

Persoonlijk

Het is aan ieder persoonlijk om antwoord te geven. Antwoord geven op wat God in je hart heeft gelegd veronderstelt dat je weet hoe je dat kunt doen en hoe je daar zicht op kunt krijgen. De website wil mensen daartoe op weg helpen en is bedoeld om een eerste indruk te geven. Voor een 'tweede indruk' en persoonlijk contact verwijst de website door naar de Priester- en diakenopleiding Bovendonk. Daar kunnen eerste vragen worden beantwoord en kan worden doorverwezen naar bijvoorbeeld de pastorale beroepskrachten die werkzaam zijn in de parochies.

Quick test

De quick test op www.roeping.nu stelt je vijftien vragen. Vul de quick test in op de site en je krijgt een persoonlijke reactie.

Welk antwoord geef jij?

Iemand vraagt of je mee wil werken aan iets dat je eigenlijk te groot is. Wat doe je?

- a) ik schep helderheid: dit gaat me niet lukken
- b) ik denk mee na: wat kan ik bijdragen?
- c) ik zeg ja en zie wel waar het schip strandt

Ik zie mezelf als:

- a) een intelligent dier
- b) uniek
- c) een van vele miljarden mensen

School/werk is voor mij:

- a) een noodzakelijk kwaad
- b) een kans om te laten zien wat ik in me heb
- c) helaas een onderbreking van mijn vrije tijd

Waar zit je over 10 jaar?

- a) aan de rand van mijn eigen zwembad
- b) de toekomst is ongewis, we zullen zien
- c) daar ga ik nú over nadenken!

Slow test

*De slow test is een emailservice.
Je krijgt in totaal tien mails.*

De plannen die Ik met u heb

Ik ken de plannen die Ik met u heb: ze hebben uw heil op het oog, niet uw onheil, en bereiden u een hoopvolle toekomst. Als ge Mij aanroept en tot Mij bidt, zal Ik u verhoren. Als ge Mij zoekt, met heel uw hart zoekt, zult ge Mij vinden, dan laat Ik Mij vinden - godsspraak van de Heer -.
(Jeremia 29, 11-15)

Vraag: Op welke manier spreekt deze tekst tot mij? Wat betekent hij voor mij?

Om te oefenen in het geven van antwoord werd voor de website www.roeping.nu een quick test gemaakt. Voor wie meer wil, en dieper wil, staat een slow test op de site.

Voor de toekomst van ons verleden.

Restauratie en onderhoud van monumenten is bij Nico de Bont in vertrouwde handen. Dat bewijzen onze 80 restaurateurs elke dag weer. Ook bijvoorbeeld bij de huidige restauratie van de kathedrale basiliek van Sint-Jan te 's-Hertogenbosch. Minutieuze vakmanschap, voor de toekomst van ons verleden...

Fotografie: Ernst van Marckenbergh

nico de bont

Aannemingsbedrijf Nico de Bont B.V.
Postbus 76, 5260 AB Vught
Tel. 073-518 94 80, fax 073-518 94 90,
www.nicodebont.nl

Monumentenherstel

Al vanaf 1950 landelijk gespecialiseerd in:

- Houtrestauratie
- Houtconservering
- Vochtbestrijding
- Duivenwering
- Onderhoudscontracten

Recente projecten: Westerkerk, Zuiderkerk, Paleis op de Dam, Paleis 't Loo, Paleis Soestdijk, Kasteel Drakestein, Koninklijke stallen, Binnenhof, Ridderzaal, Stadhuis Groningen, Kruissherencomplex Maastricht, Kathedrale Sint Bavo Kerk Haarlem, molens Kinderdijk en vele andere molens, kerken en monumentale panden.

Protekta
Conserduc-Renofors

Postbus 72 | 5420 AB Gemert | tel. 0492-364292 | www.protekta.nl

Oomen Architecten BV
/ Havermans Joosten Van Sambeek

Oomen Architecten

Uivenhoutseelaan 79
Postbus 4916 - 4803 EX BREDA
Telefoon +31(0)76 560 22 55
Fax +31(0)76 560 22 88

info@oomenarchitecten.nl
www.oomenarchitecten.nl

Jobse

NIEUWBOUW. ONDERHOUD. RESTAURATIE

LOODGIETERS LEIDERS KOPERSLAGERS

bezoekadres
Elektraweg 17
4338 PK Middelburg

postadres
Postbus 8097
4330 EB Middelburg

telefoon
(0118) 61 27 13
fax
(0118) 62 36 83
e-mail
info@jobsebv.nl

JOBSE bv is een landelijk werkend bedrijf dat gespecialiseerd is in het verwerken van loden,- koperen,- en zinken bekledingen en natuursteenleien bedekkingen op o.a monumentale gebouwen alsmede nieuwbouwprojecten.

Vakmanschap maakt kwaliteit, al sinds 1875

TH.v.HOORICKX & ZN.

BOUWBEDRIJF

SLUIS - HEILLE

TEL: 0117 - 49 14 83

Zuiderbruggeweg 14
4524 KJ Sluis-Heille
Tel. (0117) 491483
GSM 06 51551023
06 51791277

Dit maakt het mogelijk, dat u bij ons terecht kunt voor:

- Nieuwbouw in de vrije sector
- Prefabbouw (dealer van Livingstone)
- Woninguitbouw
- Klein en groot onderhoud
- Timmer- en metselwerk
- Leveren en plaatsen van kunststof puien en kozijnen
- Renovatie en restauratie
- Inbraakpreventie

Aangesloten bij Bouw Garant/Bouwend Nederland

Kerk in de steigers

De Onze Lieve Vrouwe Hemelvaartkerk te Aardenburg

Aardenburg heeft een speciale plaats in katholiek Zeeuws-Vlaanderen. Het is een niet onbelangrijke Mariabedevaartplaats.

De inwoners van Aardenburg vereren Maria onder de op het eerste gezicht wonderlijke titel van Onze Lieve Vrouw met de Inktpot.

Volgens een legende was een onschuldige ter dood veroordeeld. Op de nacht voor zijn terechtstelling kreeg hij een visioen. Hij zag engelen, het kind Jezus en Maria. Maria hield een inktpot vast, terwijl Jezus een brief schreef. Jezus overhandigde de veroordeelde deze brief. De veroordeelde moest hem de volgende dag aan de baljuw geven. Op weg naar de terechtstelling wist hij de brief aan de baljuw te overhandigen. Terstond liet de baljuw hem vrij.

Wat er van waar is, zeker is dat Aardenburg in de middeleeuwen een belangrijke bedevaartplaats was. Een van de beroemdste pelgrims was de Engelse koning Eduard IV. Hij kwam in 1470 naar Aardenburg op bedevaart. Toen Aardenburg in staatse

handen kwam, werd de oude kerk gesloopt. Het Mariabeeld werd gered en geplaatst in een hoeknis van het stadhuis te Brugge.

In 1804 werd de katholieke parochie in Aardenburg weer hersteld. De katholieken bouwden in 1850 een nieuwe parochiekerk, ontworpen door P. Soffers. In 1871 plaatsten zij een kopie van het Brugse beeld in de voorgevel van de kerk en in 1875 een houten replica in de kerk.

Deze neogotische kerk werd in de loop van de tijd te klein. In 1924 verving men het koor door een oostpartij met transept en koepeltoren. J. van Groenendael tekende voor het ontwerp. De kerk kwam de Tweede Wereldoorlog niet ongeschonden door. In 1947 vond het herstel plaats.

Nu is hij weer aan restauratie toe. Onlangs is de toren gerestaureerd. Daarnaast is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. Hieraan wordt nu uitvoering gegeven. Zo is de kerk weer een waardig huis voor Onze Lieve Vrouw van de Inktpot.

de Bonth van Hulten

Postbus 115 - 5250 AC Vlijmen - Telefoon 073 - 5119022
E-mail bv@volkerwessels.com - Website www.bonthvanhulden.nl

Bouw
Utiliteitsbouw,
woningbouw en renovatie.

Restauratie
Vakkundig behoud van
monumentale panden.

Projectontwikkeling
Slagvaardig van initiatief
tot oplevering.

**Heilige
Corneliuskerk
Lamswaarde**

DÉ oplossing voor elke bouwopgave

Op weg naar Kerstmis

- met adventskalender
- met mooi beeldmateriaal
- met creatieve opdrachten voor grote en kleine kinderen
- met verhalen en gedichten

64 pagina's
12 x 19 cm
full-colour
€ 4,20
ISBN 978-90-70395-03-2

Harrie Brouwers Een woord te veel

bevat preken voor het
B-jaar en bij elke preek
een mooi verhaal voor
de kinderen

144 pagina's
17 x 23,5 cm
€ 17,-
ISBN 978-90-8972-008-5

Bestellen: www.berneboek.com of 0413-291394

 Uitgeverij Abdij van Berne

Thuis...en toch hoor ik er gewoon helemaal bij!

www.sikn.nl

stichting intermediair kerkomroep nederland

Parochianen de gelegenheid bieden overal vieringen te kunnen volgen van goede geluidskwaliteit? SIKN kent een flexibel kerktelefoonstelsel, gebruiksvriendelijk voor zowel zender als ontvanger. Een greep uit de aansluitmogelijkheden: bij ouderen die niet meer naar de kerk kunnen, in het verzorgingstehuis, thuis bij ziekte of bij (langdurig) verblijf in het buitenland.

Meer informatie of een offerte? Bel (0182) 75 05 20 of mail verkoop@sikn.nl.

KERKELIJK MEELEVEN, OVERAL

- Particuliere verhuizingen
- Project- en kantoorverhuizingen
- Internationale verhuizingen
- Verwarmde archief- en inboedelopslag
- Wagen met meewerkend chauffeur
- Piano- en vleugelvervoer
- Verhuislift beschikbaar
- Verhuur en verkoop verhuisdozen

www.vanzoggelverhuizingen.nl

's-Hertogenbosch : 073-612 12 78
Berlicum : 073-503 70 67
Oss : 0412-63 44 57
Uden : 0413-26 34 37

E-mail: info@vanzoggelverhuizingen.nl
Nederhof 7A - 5258 CB Berlicum

b.v. Glasbewerkings Bedrijf Brabant
GBB

Uw glas-in-lood, onze zorg!

- Restauratie glas-in-lood
- Gebrandschilderd glas-in-lood
- Nieuw glas-in-lood
- Glasappliqué en glasfusing
- Gezandstraald glas
- Grafmonumenten

Kapitein Hatterasstraat 10 5015 BB Tilburg
Telefoon 013-5325110 Website www.gbb.nl
Fax 013-5427305 E-mail info@gbb.nl